

Віце-прем'єр-міністру України
з гуманітарної політики України –
Міністру культури України
Тетяні БЕРЕЖНІЙ

Про забезпечення виконання вимог статті 8-2
Закону України «Про державну підтримку
книговидавничої справи в Україні»

Шановна Тетяно Василенко!

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики неодноразово наголошував на необхідності забезпечення урядом виконання ухваленого в червні 2022 року Закону України № 2313-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання розвитку українського книговидавництва і книгорозповсюдження» в частині надання книгарням субсидій на оренду приміщень.

Стаття 8-2, внесена до Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» Законом № 2313-IX, гарантує відшкодування державою всім книгарням, які легально працюють на ринку та відповідають встановленим законом критеріям, видатків на оренду приміщення у розмірі 20 % доходу від проданих у відповідному приміщенні книг.

Реалізація програми надання субсидій книгарням є найменш витратною порівняно з іншими складовими системної підтримки книжкової галузі та водночас вкрай важливою для збереження і зростання мережі книгорозповсюдження, однак прямі норми закону досі не виконуються.

Ухвалюючи 1 грудня 2023 року постанову № 1262 «Про затвердження Порядку надання державної субсидії розповсюдjuвачам видавничої продукції (книжкової продукції)», Кабінет Міністрів України, всупереч згаданому закону, постановив, що цей акт «набирає чинності через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні». Комітет неодноразово звертав увагу на необхідність вилучення з постанови цього протиправного положення, приведення

постанови № 1262 у відповідність із законом і невідкладного запуску програми субсидій для книгарень.

Руйнівні російські удари по книжковій інфраструктурі України, які завдали величезних збитків книжковій галузі, зробили питання надання їй дієвої державної підтримки, у тому числі безумовного виконання чинного закону, ще нагальнішим.

Однак замість того, щоб невідкладно привести підзаконний акт у відповідність із Законом, Міністерство культури України у внесеному ним проєкті постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін щодо надання державної субсидії розповсюджувачам видавничої продукції (книжкової продукції)» пропонує запровадити так звану «етапність» виконання вимог закону.

Проєкт постанови не лише зберігає в постанові № 1262 незаконну норму про відтермінування надання допомоги більшості книгарень на повоєнний час, але й додає інші норми, які прямо суперечать закону.

Зокрема, пропонується на так званому «першому етапі» надавати субсидію лише тим книгарням, які розташовані в містах з населенням менше 100 тисяч осіб і мають невеликі доходи. Такі норми прямо суперечать статті 8-2 Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні», який встановлює чіткі критерії й алгоритми отримання книгарнями субсидії і не передбачає жодних інших обмежень ні за колом отримувачів субсидії, ні за часом її отримання.

Члени Комітету, а також українські видавці й книгорозповсюджувачі неодноразово у своїх зверненнях та під час нарад і зустрічей з керівництвом Мінкульту наголошували на неприпустимості переписування норм чинного закону підзаконними актами та свавільного позбавлення понад 90 % українських книгарень можливості отримувати законну субсидію.

Міністерство юстиції України у своєму висновку прямо вказало на невідповідність проєкту постанови вимогам закону в частині встановлення додаткових, не передбачених статтею 8-2 Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» вимог до книгарень та «етапності» дії закону.

Однак замість реального врахування позиції Мін'юсту і приведення проєкту постанови у відповідність із законом, Мінкульт і далі пропонує ухвалити постанову зі згаданими протиправними нормами. Зокрема, у листі до Кабінету Міністрів «Про розгляд питання про стан виконання рішення Урядового комітету», надісланому 18 вересня 2026 року, Мінкульт повідомив про нібито врахування зауважень Мін'юсту, додавши в текст проєкту формальне посилання на статтю 8-2 Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи

в Україні», однак не прибравши з проєкту жодних норм, які прямо суперечать закону і позбавляють більшість книгарень гарантованого законом права на субсидію.

Ми вкотре наголошуємо, що ухвалення зазначеної постанови з нормами, які суперечать закону, погіршить правове й економічне становище книгорозповсюджувачів і буде негативно сприйняте суспільством, парламентом і книжковою галуззю, а також може спричинити протести й судові позови.

Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики закликає Міністерство культури України оперативно доопрацювати проєкт постанови «Про внесення до деяких постанов Кабінету Міністрів України змін щодо надання державної субсидії розповсюджувачам видавничої продукції (книжкової продукції)», вилучивши з цього проєкту і з постанови № 1262 норми, які протиправно обмежують дію закону в часі чи за колом отримувачів субсидії, та винести доопрацьований проєкт на розгляд уряду в редакції, що передбачає дію статті 8-2 Закону України «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні» у повному обсязі та запуск програми субсидій для українських книгарень невідкладно, але в будь-якому разі не пізніше 1 січня 2027 року.

З повагою

Голова Комітету

Микита ПОТУРАЄВ